

בס"ד

אבא לדוגמה: הקשר המיסטי והמסתורי בין יצחק לעשיו מבוסס על לקו"ש טו/191 ואילך

מורה למתמטיקה הגיש תרגיל לתלמידיו: אבא מיליארדר הלך לעולמו והשאיר צוואה כזו: הרכוש שלי כולל מיליארד דולר במזומן והיות שאני אוהב במיוחד את הבן הגדול, הוא יקבל שמונים אחוז מהרכוש, ואילו הבן הצעיר, שאינני מעריך אותו כלל, יקבל רק עשרים אחוז. ובכן, שאל המורה למתמטיקה, כמה כסף במזומן יקבל הבן הצעיר?

"תלוי איזה עורך דין הוא ייקח" ... השיב אחד התלמידים.

אחת הטעויות החמורות שיכול אבא לעשות הוא להשאיר "צוואה מקפחת". צוואה כזו שבה הוא מעדיף ילד אחד על פני הילדים האחרים ומקפח אותם מפניו. חז"ל אמרו ש"אין דעתם נוחה" מצוואה כזו, שגורמת לשנאה ומחלוקת בין הילדים ובעיקר, גורמת להם לשנוא את האבא ולתעב את זכרו.

יתכן שזאת הסיבה לתופעה מעניינת: לאורך אלפיים שנות הבריאה הראשונות, לא מצאנו **אבא שמברך את אחד מילדיו**. לא ראינו את אדם הראשון מברך את שתי, לא קראנו על נח מברך את שם, בנו הצדיק, ואפילו **אברהם לא בירך את יצחק**. הם לא יצרו הפרדה והבדלה בין ילדיהם והשאירו לקב"ה לנהל את העולם אחרי מותם.

וכאן מגיע הפלא הגדול, שעליו מבוסס כל פרשתנו: יצחק אבינו מחליט לשנות את ההיסטוריה לפניו ולהשאיר "צוואה מקפחת". כאשר הוא מזדקן וחש שסופו קרוב, הוא קורא את אחד מילדיו אל מיטתו ומבקש להעניק לו ברכות מדהימות אשר כוחן הרבה יותר גדול מכסף וזהב. הוא מעוניין לתת לעשיו את השליטה על **ברכת הכסף** והזהב לעדי עד.

והתמיהה על הנהגתו של יצחק אבינו מתבקשת מאליה: ראשית, למה בכלל לברך? האם לא מוטב להמשיך במסורת הדורות הראשונים ולהניח לה' לנהל את העולם כרצונו?! יתירה מכך והוא העיקר: בעבור מי יצחק מסתכן? עבור בן רשע ומושחת כמו עשיו?!

1. אברבנאל בראשית כז: השאלה הראשונה: מה ראה יצחק לברך את עשיו, והלוא אברהם אבינו לא בירך אותו בעת מותו ולא בירך אדם הראשון את שתי ולא נח את שם, ומי הכניס את יצחק בזה הדוחק לברך את זה? וכל שכן בהיותו רשע?

זאת ועוד: גם אם יצחק החליט להעניק ברכה לפני מותו, למה הוא מברך רק ילד אחד? מדוע לא יקרא את שניהם אל מיטתו ויברך אותם במידה שווה? הרי כך בדיוק נהגו אלו שבירכו אחריו: יעקב אבינו ומשה רבנו העניקו ברכות לפני מותם, אך הקפידו לקרוא את כל ילדיהם ולברך אותם יחד?

אברבנאל שם: השאלה השנייה: אם הייתה כוונת יצחק להשאיר ברכה קודם מותו, למה יברך את עשו בלבד ויניח את יעקב בלא ברכה? והלוא שניהם היו בניו והיה לו לברך את שניהם, כי הנה יעקב לשנים עשר שבטים שהיו לו – לכולם בירך, וכאשר רצה לברך את בני יוסף – לשניהם בירך, ומשה בירך לכל השבטים גם כן, ולמה לא יעשה כן יצחק והטיל קנאה ואיבה בסעודת ברכתו בין שני בניו?

חשוב לשים לב לדבריו האחרונים של האברבנאל: "**הטיל קנאה ואיבה בין בניו**". סיפור הברכות וההמשך הדרמטי שלו עם כניסת יעקב ב'רמייה' לקחת את הברכות, גרמה לשנאה בין הילדים שנמשכה שנים ארוכות. ובכן, מה הייתה המטרה מאחורי תכניתו של יצחק לברך דווקא את עשיו?

אנו רוצים להציג את הפרשנות החסידית המאירה לעניין הסבוך הזה, שהיא בבחינת "מחייה נפשות" ממש. קשה להגזים בחשיבותו של הרעיון לחייו של כל אחד מאיתנו, עם עצמו, ילדיו וסביבתו.

א. לאורך כל פרשת תולדות, מקדישה התורה פסוקים רבים כדי להבחין בין יעקב לעשיו. שוב ושוב זורקת התורה רמזים סמויים וגלויים אודות ההבדלים הבולטים והמהותיים בין הילדים.

זה התחיל עוד הרבה לפני שהם נולדו. אחרי עשרים שנות עקרות, קרה נס ורבקה אימנו נכנסה להריון. אחרי כמה חדשים של היריון החלו הצרות: רבקה הרגישה תחושה משונה בבטנה.

2. בראשית כה, כא-ב: ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן, למה זה אנכי?

בעוד שאפשר היה לפרש בפשטות שהיא חשה סתם פעילות רחמית מוגברת (ראו אבן עזרא), רש"י מביא פירוש מדרשי מעניין: **רש"י: רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת. עוברת על פתחי עבודת אלילים, עשו מפרכס לצאת... ותלך לדרוש את ה' – שיגיד לה מה היא בסופה?**

רבקה חשה סכיזופרניה ברחם. פיצול אישיות בתוכה. פעם התעוררה הבטן על יד בית כנסת ופעם על יד בית תיפלה של האמות ורבקה נקרעה מדאגה לחשוב איזה ילד מבולבל צומח לה בפנים. היא הלכה "לדרוש את ה'" ורש"י מפרש כי הכוונה היא לשם בן נוח שהיה בעל כוח נבואי. שם ערך לה בדיקת 'אולטרה-סאונד' רוחנית וגילה את האופי הפנימי של מה שצומח אצלה בבטן. הוא אמר כי צומחים שם שני ילדים, ומכאן הפיצול והבלבול שלה. שכן אחד יהיה צדיק והשני רשע.

רגע הלידה הגיע והילדים יצאו לאוויר העולם. כאן חורגת התורה ממנהגה הקבוע ומתארת את המראה של עשו. הדבר הזה בולט מאוד, שכן התנ"ך נמנע מתיאורי סביבה וצבע ולא מזכיר כיצד נראו אדם הראשון, אברהם אבינו או משה רבנו, וכאן בוחרת התורה לתאר את תמונת עשו בלידה:

ויצא הראשון אדמוני, כולו כאדרת שער ויקראו את שמו עשו [כמו 'עשוי', שהיה נראה כילד בוגר].

כמובן, התיאור הזה מצייר את עשו כאיש חם מזג ומופרע. **חזקוני: כל התאומים דומים זה לזה, אבל כאן האחד איש שעיר והאחד איש חלק... האחד אדמוני והאחד יפה. עשו חזיר ויעקב שה.**

הילדים גדלים ומתפתחים והנבואה של שם בן נח מתגשמת במלואה. בעוד שיעקב הוא איש תם יושב אהלים, עשו מעדיף את המרחבים הפראיים של הטבע ויוצא לצוד בעלי חיים.

מעניין לצטט כאן את דבריו של הנודע ביהודה, כי הביטוי "יודע ציד" הוא בעיני התורה, הביטוי הגרוע ביותר שאפשר לתאר בו אדם. התחביב של ציד בעלי חיים - שהיה כל כך מקובל בעבר אצל הפריצים והמלכים - נתפס אצל התורה כמו אכזריות מרושעת, שמנוגדת לחלוטין לטבע היהודי הרחמן. סתם לצאת לטבע ולהרוג חיות לשם משחק ושעשוע, רק בגלל שהאדם יותר חזק מהם.

בראשית כה, כז: ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים.

שו"ת נודע ביהודה מהדו"ת יו"ד סימן י: איש אשר זיכהו ה' בנחלה רחבה ויש לו יערות אשר תרמוש בהם כל חיתו יער, [ושואל] האם מותר לו לילך לצוד ציד שם [דהוי מקום מסוכן]? ... אני תמה מאוד על גוף הדבר, דלא מצינו 'איש ציד' רק בנמרוד ובעשו ואין זה דרכי בני אברהם יצחק ויעקב ואיך ימית איש ישראלי בידיים בעלי חיים בלי שום צורך?!

אם כן, התמונה של שני התאומים היא ברורה: אחד איש תם והשני פראי ואכזר. חלפו 64 שנים ללידת התאומים, והגיע ליל פסח. באותו לילה, חל יום ההולדת ה-123 של יצחק אבינו והוא החל לדאוג מיום מותו. רש"י מסביר (כז,ב) כי אדם צריך לדאוג למותו כשנכנס לטווח חמש שנים לפטירת הוריו, וכיון ששרה נפטרה בגיל 127, יצחק החל לדאוג ביום הולדתו ה-123.

יצחק קרא לעשיו וסיפר לו על תכניתו לברך אותו בטרם ימות. רבקה שומעת את התכנית והיא ממהרת לשלוח את יעקב בבגדי עשו כדי לקבל את הברכות במקומו¹. עשו מגלה בסופו של דבר את מה שעוללו לו והוא נשבע להרוג את יעקב בבוא היום.

וכאן נתבעות השאלות עימן פתחנו: מה יצחק אבינו חשב? כיצד הוא התעלם מכל סימני ההזרה שמזכירה התורה אודות בנו? האם לא ידע שעשו איש אדמוני, חם מזג ומסוכן?!

כמובן, אפשר לפתור את הבעיה בפשטות, כפי שמתרץ האברבנאל ועוד מפרשים, כי יצחק היה סגי נהור ולא ראה את הנהגתו של עשו. במיוחד לפי הפירוש המובא ברש"י (כז,א), כי יצחק היה עיוור מאז העקדה!, כך שהוא מעולם לא ראה את בנו ולא ידע שעשו הוא "אדמוני, כולו כאדרת שער".

על כך נסיף את המובא בתורה, שיצחק אהב את עשו "כי ציד בפיו". רש"י מפרש שעשו היה צד את יעקב בשאלות מפולפלות כדי לרכוש את ליבו. ולכן ניתן לטעון כי יצחק הוטעה במכוון על ידי עשו.

אך מספיק לזכור עובדה אחת ויחידה: *יצחק אבינו היה מסוגל לראות בעיוורונו, יותר ממה שרואה אדם בריא בשתי העיניים*. דוגמה אחת לכך היא המסופר בפרשת ויחי על יעקב אבינו. הוא גם היה עיוור בסוף ימיו, ועדיין ראה מקצה העולם ועד קצהו וידע לומר דברי נבואה על מה שיקרה עם צאצאי אפרים ומנשה בעוד מאות שנים. *כך שיש אנשים שלא צריכים עיניים גשמיות בשביל לראות מה קורה סביבם*.

ובכן, מה הייתה המטרה של יצחק אבינו בכך שהעניק העדפה בולטת לבנו הבעייתי?

ב. בתור פתיחה לתפיסה החסידית בנושא, הבה נציג עוד עובדה אחת מחייו של יצחק. היא קריטית להבנת העניין. יצחק אבינו זכה לתיאור מועט יחסית בתורה. בעוד שקורות חייו של אברהם מתפרשים על שלוש פרשיות בתורה (לך לך, וירא, חיי שרה), גם קורות יעקב מתפרשים על שלוש פרשיות בתורה (ויצא, וישלח, ויחי), חייו של יצחק זוכים רק לפרשה אחת: פרשתנו, תולדות. (התופעה הזו בולטת מאוד לאור העובדה שיצחק האריך ימים יותר מכולם, 180 שנה, שהם יותר מה-175 שנה של אברהם והרבה יותר מה-147 של יעקב).

באופן מדוקדק יותר, קורות חייו של יצחק אינם תופשים אפילו את כל הפרשה. החלק הראשון בפרשה עוסק במאבקים בין יעקב ועשו בלידתם ומכירת הבכורה, רק ההמשך קשור ביצחק עצמו. כך שלמעשה, התורה מספרת רק **שני סיפורים** על חייו של יצחק: פרשת הברכות, ולפניה חיי יצחק בגרר, שעיקרם הוא פרשת **חפירת הבארות**.

ברור מכאן שאי אפשר להבין את פרשת הברכות בלי להבין קודם את פרשת הבארות. לפי התפיסה החסידית, שם מצוי הסוד למהותו הייחודית והפלאית של יצחק אבינו.

פרשת הבארות היא פרשה מרתקת בפני עצמה. כאן אנו מגלים הבדל בולט וחשוב בין יצחק לאברהם אביו. אברהם אבינו התפרנס **ממלונאות ואירוח**. הייתה לו מסעדה על אם הדרך בנגב (מה שנקרא בימינו: גסט-האוז) והוא מכר אוכל לעוברים ולשבים. המדרש מספר כי אברהם ניצל את המקום כדי להפיץ אמונה והציע לאורחים שלו לברך את ה' וכך להיפטר מהתשלום.

פעם אחת ויחידה ניסה אברהם לשלוח ידו בעסק נוסף. הוא ניסה להיכנס לעסקי חיפוש אנרגיה ולחפש מים באדמה. אך החיפוש נכשלו כשלוני חרוץ. הפלשתים סתמו את הבאר והביזנס נכשל. (הדבר מזכיר את הנזק שגרמו המצרים לצינור הגז הערבי, שמעביר גז לישראל, מה שריסק את מניות הגז של חברת EMG). אברהם לא התעקש, עזב את הענף המסוכן והתמקד בעסקי האירוח.

¹ ביחס להיתר של רבקה לרמות את בעלה, ראו רמב"ן כז,ד כי רבקה הסתמכה על דברי הנבואה ששמעה משם בן נוח: **'ורב יעבוד צעיר'**. היינו שידעה מאז ומתמיד כי עשו אמור לעבוד את יעקב.

מכאן אפשר היה להניח כי יצחק, בנו של אברהם, ימשיך עם העסק המצליח של המלונאות ויתרחק כמטחווי קשת מהמניה הכושלת של חפירות באדמה. אך התורה מספרת את ההיפך הגמור: יצחק בחר להתנתק מעסקי האירוח ולהתמקד דווקא בעניין הזה של חיפוש מים באדמה. באופן מפתיע, הוא ראה בכך ברכה אדירה והצליח במידה רבה היכן שאברהם לא הצליח.

והשאלה המתבקשת היא, מה מונח בסיפור הארוך הזה בתורה? מה מלמדים העסקים הגשמיים של יצחק על מהותו הקדושה והמופלאה?

3. רמב"ן כ"ו, כ: יספר הכתוב ויאריך בעניין הבארות ואין בפשוטי הסיפור תועלת ולא כבוד גדול ליצחק ... אבל יש בדבר עניין נסתר לתוכו.

תורה אור תחילת פרשתנו: מדת אברהם הוא הכנסת אורחים ויצחק היה חופר בארות. ולהבין זה.

ג. נפתח את הנושא עם סיפור חסידי, אותו נקדיש באהבה ובהערכה לאלפי שלוחי הרבי מלובאוויטש ששבו בימים אלו מהמפגש השנתי בחצרו של הרבי בברוקלין.

הרב דובער בוימגרטן היה שליחו הראשון של הרבי בארגנטינה. הוא היה אדם דגול שפעל גדולות בקירוב אלפי יהודים שם. לפני שיצא לשליחות, שימש מורה רוחני בישיבה בניו יורק. פעם הוא נחשף לבעיה חמורה: אחד התלמידים יצא בשבת מבית המדרש וכשהוא חזר, בקע ריח טבק מהבגדים שלו. לא היה אפשר לטעות, הוא יצא לתפוס סיגריה בשבת.

הרב בוימגרטן חשב בהתחלה שהוא מדמיין, אבל שמע שכל התלמידים מתלחשים על כך. היה ברור שהוא חייב להעיף במהירות את הבחור מהישיבה, כדי שלא יהפוך להיות 'פצצה מתקתקת'. מה גם שהבחור הזה הגיע ממשפחה חרדית חשובה, אחיו למד בישיבת "מיר" המפורסמת ולכן ההשפעה השלילית שלו הייתה עלולה להיות מסוכנת פי כמה.

לפני שקיבל הרב בוימגרטן החלטה סופית, הוא דיווח על כך לרבי מלובאוויטש. הרבי ענה לו חמש מילים: "עין אבות דר"נ פי"ב מ"ג". שם, באבות דרבי נתן מסופר סיפור מעניין על אהרון הכהן. כאשר אהרן היה שומע על אדם חוטא במשהו, נניח גונב בלילה, היה הולך אליו הביתה ומחבק אותו. אהרן היה מספר לו כמה הוא אוהב אותו וצופה לו גדולות. אחר כך כשאותו אדם היה מתפתה לגנוב, היה נזכר פתאום בחיובו של אהרן ואומר לעצמו: איך אעשה זאת לאהרן? כיצד אאכזב אותו לאחר שהוא כיבד אותי והאמין בי? וכך היה פורש מן הגניבה.

המסר שהעביר הרבי לרב בוימגרטן היה מהפכני: תפקידו של מחנך הוא לא להביט אל הרגע, איך התלמיד נראה בסיטואציה העכשווית הזו, אלא לצפות מה הוא יכול להיות. להתבונן אל תוך תוכו, לראות את הקדושה העצמית שמפעמת בו ולהבין לאן הוא מסוגל להגיע. אם הוא יקרין זאת לתלמיד שוב ושוב, הדבר ייטמע בו וירם אותו לגבהים.

הבה נשוב אל אברהם ויצחק: אברהם היה כאמור מארח, והתפקיד הזה מבוסס בעיקר על הגדלות שלו. הוא המארח, הוא העורך את השולחן, הוא המבשל והוא המעורר אנשים לברך את ה' אחרי האוכל. האורחים שם היו רק יונקים שפע מהאמונה של אברהם אבינו.

יצחק, לעומת זאת, התחיל עידן חדש בתולדות האנושות: הוא היה חופר בארות והמקצוע הזה מבוסס על האמונה בטוב הטמון בעולם. חופר בארות לא מקרין את עצמו, אלא להיפך: הוא בטוח כי העולם של הקב"ה אוצר בתוכו כל כך הרבה טוב ורק צריך למצוא אותו. גם שדה טרשים יבש במושבה הדרומית חלץ, לדוגמה, יכול להיות מעטה מעל אוצרות נפט שנמצאים תחתיו.

בכך לקח יצחק קדימה את המהפכה שהתחיל אברהם אבינו: בעוד שאברהם דיבר על האלוקים שברא את העולם, יצחק התקדם עוד צעד ומצא את הטוב הזה **במציאות, בחיים**. הוא האמין כי עולם שנברא בידי אלוקים, חייב להיות טוב ומאיר בעצמו.

כעת נתאר לעצמנו את המפגש בין חופר בארות כיצחק ובין אדם חוטא כעשו. אנחנו היינו שמים לב להבעות החיצוניות של עשו, לאכזריות ולתוקפנות שלו, אך יצחק עצר והקשיב. היה ברור לו כי **ילד של אלוקים חייב להיות קדוש בעצמו**. עשיו נברא בידי ה', ולכן הבאר הזאת מוכרחה להפיק מים.

ויצחק צדק. כאשר מהרהרים שוב אודות האישיות של עשיו, מגלים טיפוס מורכב ומלא סתירות, שבעניינים מסוימים, **לא היה עוד איש טוב כמוהו בכל ההיסטוריה היהודית**.

עדות ראשונה לכך: המדרש מספר כי רבן שמעון בן גמליאל היה מצטיין בכיבוד הורים. פעם שיבחו אותו על כך והוא השיב: עפר אני תחת כפות רגליו של עשיו. לא היה בהיסטוריה מכבד הורים כמוהו.

הביטוי העצום לכך היה עם "בגדי עשו החמודות". התורה מספרת כי כאשר יעקב נכנס לקבל את הברכות במקום עשו, אימא שלו הליבישה אותו בבגדי עשו. מה העניין? מוסבר במדרש רעיון מעורר התפעלות: הסתובב אז בעולם סט בגדים קדוש. אלו היו הבגדים שתפר ה' לאדם וחווה בגן עדן והבגדים הללו עברו מדור לדור והתגלגלו עד נמרוד, שהיה מלך העולם 185 שנה. נמרוד היה לובש אותם בעת היציאה לצייד והקדושה של הבגדים הייתה מפילה את החיות תחתיו.

כאשר עשיו נכנס לעסקי הצייד, הוא שמע על הבגדים המופלאים שמפילים את החיות תחתיהם והוא החליט להשתלט עליהם. הוא ירה חץ בנמרוד ופשט ממנו את הבגדים. עשיו לבש את הבגדים וחש את התרוממות הרוח שהם מעוררים. הוא החליט מיד לשנות כיוון ולהחליף את הייעוד שלהם: הבגדים הללו יהיו מוקדשים **לכבודו של אבא**. בכל ערב היה נכנס עשיו להכין ארוחת ערב לאביו הזקן, והיה מתעטף קודם ב"בגדי עשו החמודות", בבגדים הקדושים של גן עדן.

4. בראשית רבה סב, טז: אמר ר' שמעון בן גמליאל: כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה **ממה ששמש עשו את אביו**. אני, בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכין ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו, בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. אמר אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות.

יצחק אבינו היה מספיק רגיש וחד שמיעה כדי לזהות את הנפש המסוכסכת של עשו. בתוך ים האכזריות והרוע, הוא ראה כיצד עשיו מתאמץ לשמר לעצמו פינה של טהרה ולשמש במסירות את אביו כל ערב מחדש. יצחק זיהה היטב שיש כאן סיפור של נשמה במצוקה.

עדות שנייה לגדלותו הרוחנית של עשו: זרע עשו הצמיח כמה מהאנשים בגדולים בתולדות ישראל. אונקלוס הגר, שמעיה ואבטליון, רבי עקיבא ורבי מאיר² - כולם היו גרים אדומיים מזרע עשו. כמובן, העובדה שנשמות ענקיות כאלו צמחו בזרעו, מעידה על גודל הניצוצות האלוקיים שהיו טמונים בו.

תורה אור כג: בעשיו היו ניצוצות כמו רבי מאיר, ואונקלוס ושמעיה ועובדיה.

² אונקלוס תרגם את התורה לארמית, ואדמו"ר הזקן כתב שפירושו נכתב ברוח הקדש! על רבי עקיבא אין צורך להרחיב, ודי לספר את הסיפור (מנחות כט), שהקב"ה הראה אותו למשה רבינו לומד תורה, ומשה אמר כי **רבי עקיבא גדול ממנו ועדיף שהוא ייתן את התורה לעם ישראל!** על רבי מאיר נאמר, שלא יכלו חכמים לעמוד על סוף דעתו, וכל מאמר שמובא באופן סתמי בכל ששת סדר המשנה הוא מימרה של רבי מאיר.

העובדה הזו בולטת עוד יותר, לאור העובדה שאין כמעט גרים מזרע ישמעאל, ובטח שלא אנשים בסדר הגודל הרוחני הזה! מה שמלמד כי בניגוד לישמעאל, עשו כן ספג לתוכו את גדולת נשמתם של אביו ואמו - וזה בא לידי ביטוי משמעותי בזרעו³.

מדבר קדמות להחיד"א ערך גרים: גרים מאדום באים אך לא מישמעאל.

כעת אין פלא בכך, שיצחק בחר לברך את עשו. הוא קיבל החלטה לשנות מסורת של אלפיים שנה ולברך את אחד מילדיו בטרם ימות. זאת הייתה הדרך המהממת שלו לעטוף את עשו באהבה – והאהבה תנצח. הברכות ימשיכו שפע רוחני על נשמת עשו ויתנו לה כוח לקבל את ההחלטה הנכונה.

אור החיים: טעם שהיה יצחק חפץ לברך עשיו הרשע כי חשב שבאמצעות הברכות יתהפך למידת הטוב ויטיב דרכיו, כי הצדיקים יכאבו בעשות בניהם רשע והיה משתדל עמו להיטיבו.

מצד שני, רבקה אימנו קיבלה החלטה לעצור את נתינת הברכות לעשיו – ונראה בתורה שהיא צדקה בכך. טענת רבקה הייתה שאף שיש לעשיו פוטנציאל גדול, אבל זה לא מספיק כדי לתת לו את הברכות בפועל. אחרי הכול, לא נותנים את המפתחות של האוטו בידיים של ילד שיכול להיות בסדר, צריכים להיות בטוחים שהוא כבר בסדר. בפרט הזה רבקה צדקה, אבל בכל הנוגע לדרך קירובו של עשיו – יצחק צדק. הוא האמין שילד בעייתי צריך לעטוף באהבה – והקירוב ינצל.

ליקוטי שיחות טו/197: היות שעבודתו של יצחק היתה חפירת בארות (כמו שסופר קודם בפרשה) – לחפור ולגלות את המים החיים שנחבאים בעומק האדמה – לכן יצחק רצה לחפור ולגלות בו את המים החיים – ניצוצות הקדושה - שנמצאים בעשיו.

לפי המהלך הזה, מוסבר בעומק רב בכתבי חסידות, סיפור מאוד מרגש על מותו של עשיו: מובא בתרגום יונתן (בראשית נ"ג) כי כאשר לקחו את יעקב אבינו לקבורה, התרחשה דרמה גדולה. עשו המתין עם קבוצת חיילים בפתח מערת המכפלה ועיכב את הקבורה. הוא טען כי הקבר השמיני והאחרון שם שייך לו, משום שיעקב נטל את חלקו בכך שקבר שם את לאה. בני יעקב טענו כי בעת מכירת הבכורה, עשיו מכר את חלקו במערה, אך עשיו דרש לראות את השטר.

הם שלחו את נפתלי איילה שלוחה, לרוץ למצרים ולהביא את הניירות מהכספת של יוסף, אך בינתיים קם חושים בן דן, שהיה חרש ולא הבין את המהומה, וחרד לכבוד גופתו הקדושה של יעקב אבינו שהייתה מוטלת על הרצפה. הוא נטל מקל והכה בעוצמה בראשו של עשיו. הראש התנתק מהגוף והתגלגל עד קברו של יצחק ונח בחיקו. בניו של עשיו לקחו את גופתו וקברו אותה מחוץ למערה.

מה מלמד הסיפור הפלאי הזה, לפיו ראשו של עשיו נח עד היום לצידו של אביו וגופו מונח בחוץ?

מוסבר במאמרי חסידות (ראו לקו"ש טו/193), כי הפיצול הזה משקף את עולמו של עשיו. הראש שלו היה נעלה מאוד ובו התקיים הקשר העמוק עם יצחק, ואילו הגוף שלו היה נחות ופיזי. יצחק אבינו ידע להתעלות מעל התפיסות החיצוניות ולזהות את הנפש הגבוהה הפועמת בתוך הראש. ומאמציו של יצחק לא שבו ריקם. הראש של עשיו שב אליו ומונח לצידו עד היום הזה.

³ הגדר ההלכתי של עשו: הייחודיות של עשו, מתבטאת גם במובן ההלכתי. בעוד שישמעאל אינו נחשב אף לעם ישראל ולא ירש חלקים מארץ ישראל, עשו מוגדר (דברים ב"ד) בשם "אחיכם" ואנו מצוים: "לא תתעב אדומי". השיא הוא במסכת קידושין (יח"א), כאשר הגמרא מתארת אותו בשם "ישראל מומר". כמו כן, עשו ירש את ארץ שעיר אשר נחשבת חלק מברכת אברהם ומגבולות הארץ לעתיד לבוא.

מספרים על ראש ישיבה בפתח תקווה, ששמע לשון הרע על אחד מתלמידיו. התלמיד הזה נעלם במוצאי שבת והולך לקולנוע לצפות בסרט. ראש הישיבה בירר מתי הוא יוצא מבנין הישיבה ועקב אחריו עד שם. כאשר הבחור נעמד בקופה לקנות כרטיס, הופיע מולו הרב ותפס אותו על חם.

הבחור החוויר כסיד, אך הרב אמר לו בקפידה: "חורף עכשיו, למה אתה עוזב את הישיבה בלי מעיל? אתה עלול להצטנן". הרב פשט את מעילו, הלביש אותו על כתפי הבחור ועזב את המקום. הבחור ישב עם המעיל לאורך הסרט ונעשה לו חם. הוא פתאום הרגיש גבוה יותר מעל המקום הזה. הוא חש בעומק נפשו כי הוא שייך למקומות אחרים...

הגמרא אומרת דבר רב משמעות ובזה נסיים: כאשר תבוא הגאולה, יבקש הקב"ה מאברהם ויעקב ללמד עלינו זכות על כל חטאי הגלות, אך הם לא יהיו מוכנים. הם יתבעו להעניש אותנו. רק יצחק אבינו יהיה מוכן לעשות זאת - ולכן נאמר עליו: "כי אתה אבינו".

הגמרא מעבירה כאן מסר כביר: יצחק אבינו הוא האבא האמיתי של עם ישראל. אבא הוא זה שנשאר איתן כסלע ומאמין תמיד בטוב של בנו. גם כאשר המורה מפזר דברי ייאוש, גם כאשר המנהל טורק את הדלת בפני עתידו של התלמיד, אפילו כאשר האימא מתייאשת מהבן שלה ומעדיפה להשקיע בבן הטוב והתמים – האבא חייב להישאר מאמין. עליו להיות בטוח כי ילד של הקב"ה הוא קודש קודשים. לפעמים הוא מסובך ומסוכסך עם עצמו והעולם, אך הלהבה האלוקית שלו בוערת תמיד.

לא מספיק להאמין בכך, צריך להקריין זאת לילד שוב ושוב – והאמונה תנצח.

שבת פט: לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם: בניך חטאו לי. יאמר לפניו: ימחו על קדושת שמך. יאמר ליעקב שהיה לו צער גידול בנים, אפשר תבקש רחמים עליהם... יאמר לפניו: רבש"ע ימחו על קדושת שמך. יאמר ליצחק: בניך חטאו לי. יאמר לפניו: רבש"ע, בני ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם 'בני בכורי', עכשיו בני ולא בניך?! ... פתחו ואמרו: **כי אתה אבינו.**

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה פייגה**